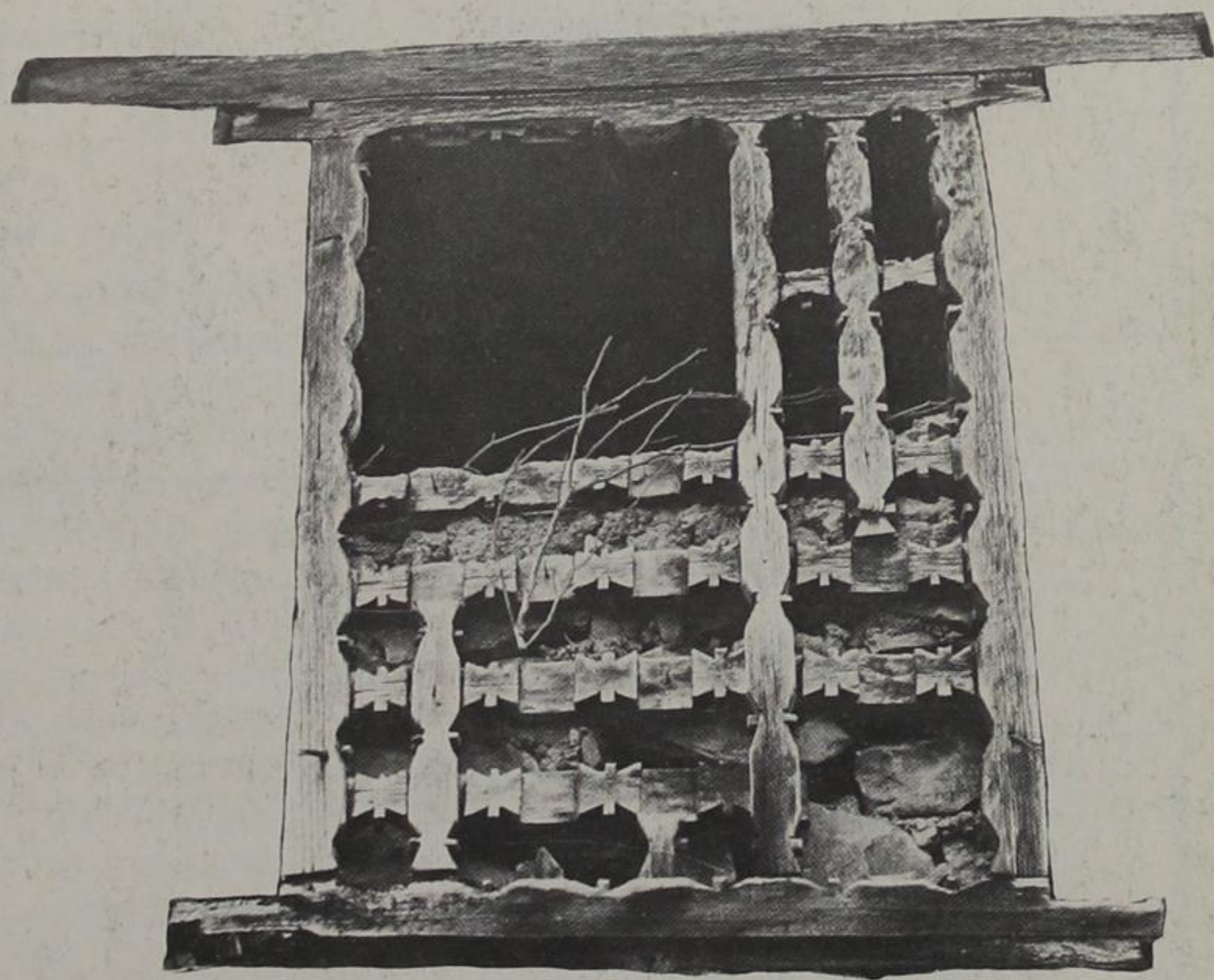

Αρμολόι

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΥΡΩ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΑ

αρμολόι

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ
ΚΑΙ ΤΑ ΓΥΡΩ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΑ

Εκδίδεται από συντακτική επιτροπή
μέ τη συμπαράσταση της Προοδευτικής Ένωσης
Πυρσόγιαννης

Υπεύθυνοι Σύνταξης
Βασίλης Παπαγεωργίου
Γιώργος Κουρλός

Επιμέλεια - Σελιδοποίηση
Κλέαρχος Τσαουσίδης

Γραφεία Περιοδικού
Β. Κωνσταντίνου 42 - τηλ. 229.321 - Λάρισα

Ετήσια συνδρομή:
Εσωτερικού δρχ. 250
Εξωτερικού δολ. 20

Αλληλογραφία - Εγγραφές
συνδρομητών και
эмβάσματα:

Θανάσης Παπαγεωργίου
Βασ. Κωνσταντίνου 42
Λάρισα

Φωτοστοιχειοθεσία
INTERFOT Ο.Ε.

Άριστείδου 10-12
Αθήνα Τηλ. 3237.518 - 3221.428

Φωτογράφιση - μοντάζ
Γ. Κόκκορης Ι. Μπλάνας Ο.Ε.
Ανδρομάχης 51 - Χαροκόπου Καλλιθέα
Αθήνα Τηλ. 9592.039

Εκτύπωση

Χ. Παπαδόπουλος
Βουλιαγμένης 312

Αθήνα

Περιεχόμενα

	σελ.
Απόπειρα (της Σύνταξης)	3
Ξεκινήσαμε (Τό μουσείο της Πυρσόγιαννης)	4
Μεταξύ μας (της Σύνταξης)	6
Πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Πυρσόγιαννη (12-17 Αυγούστου)	7
Πυρσογιαννίτικα παράθυρα	10
Τατουάζ, ή τό κέντημα της σάρκας	24
Τό νεοδημοτικό τραγούδι (Συνέντευξη με τον Άλέκο Κιτσάκη)	30
Τό παζάρι της Κόνιτσας (Απόσπασμα από τό βιβλίο του Γιάννη Λυμπερόπουλου «Παζαριού άνατομή»)	35
Από τά βάσανα των παλιών μαστόρων (του Άν. Εύθυμίου)	39
Ειδήσεις	41
Ο δρόμος ένα σήριαλ—Μπράβο τους.— Οί δήμοι ν' αναφέρουν τίς πολι- τιστικές ανάγκες τους.— Ο Σύνδεσμος Πυρσογιαννιτών Ιωαννίνων.— Τό γλέν- τι του συλλόγου.— Τόν ευχαριστούμε.— Λογοδοσία Διοικητικού Συμβουλίου 1977 της Προοδευτικής Ένωσης Πυρσόγιαννης.—	
Γράμματα - Κριτικές	44

ἀπόπειρα ...

Η ἐμμονή στήν παράδοση χωρίς ἓνα πνευματικό παρόν – ὅπως καλή ὥρα στὸν τόπο μας – καταντᾷ τέχνασμα πού ἐξυπηρετεῖ ἄλλους «σκοπούς».

Πρέπει νά ἀναζητήσουμε τή λαϊκή παράδοση ἀνάμεσα στούς ζωντανούς καί ὄχι ἀνάμεσα στούς πεθαμένους. Πρέπει νά τήν ἀναζητήσουμε ἔξω ἀπό τούς νεκρικούς σωρούς τῶν καταστημάτων «λαϊκῆς τέχνης», ἔξω ἀπό τίς πολυθόρυβες καί ἀνώδυνες ἐκδόσεις παραδοσιακῆς μαρτυρίας, ἔξω ἀπό τά τουριστικά «λαογραφικά μουσεῖα» πού τοποθετοῦν τούς σημερινούς θεατές κάτω ἀπό τό βλέμμα μιᾶς ἀνερέθιστης σιωπῆς.

Καλή καί ἅγια ἡ συγκέντρωση καί ἡ συντήρηση τῆς παράδοσης, ἀλλά μέχρι τώρα διαλέγουν τά θνησιγενή της στοιχεῖα καί ὑπάρχουν «κάποιοι» πού τά χρησιμοποιοῦν γιά νά κατασκευάζουν τούς νοσταλγικούς της ρόλους καί νά διαμορφώνουν τά γοῦστα καί τά μοντέλα μιᾶς κοινωνικῆς κατηγορίας.

Στήν τωρινή ἐποχή ἓνας λόγος πού δέ συγκινεῖ, ἀπλούστατα δέν ἀκούγεται. Καί ὅταν λέμε συγκινεῖ, ἐννοοῦμε προκαλεῖ ἐρεθισμούς καί ζυμώσεις στίς ἀνθρώπινες σχέσεις καί δημιουργεῖ στηρίγματα ἀντίστασης στούς δογματισμούς (ὁποιοῦσδήποτε δογματισμούς) πού καθημερινά μᾶς «θωπεύουν». Αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε καί νά χρησιμοποιήσουμε.

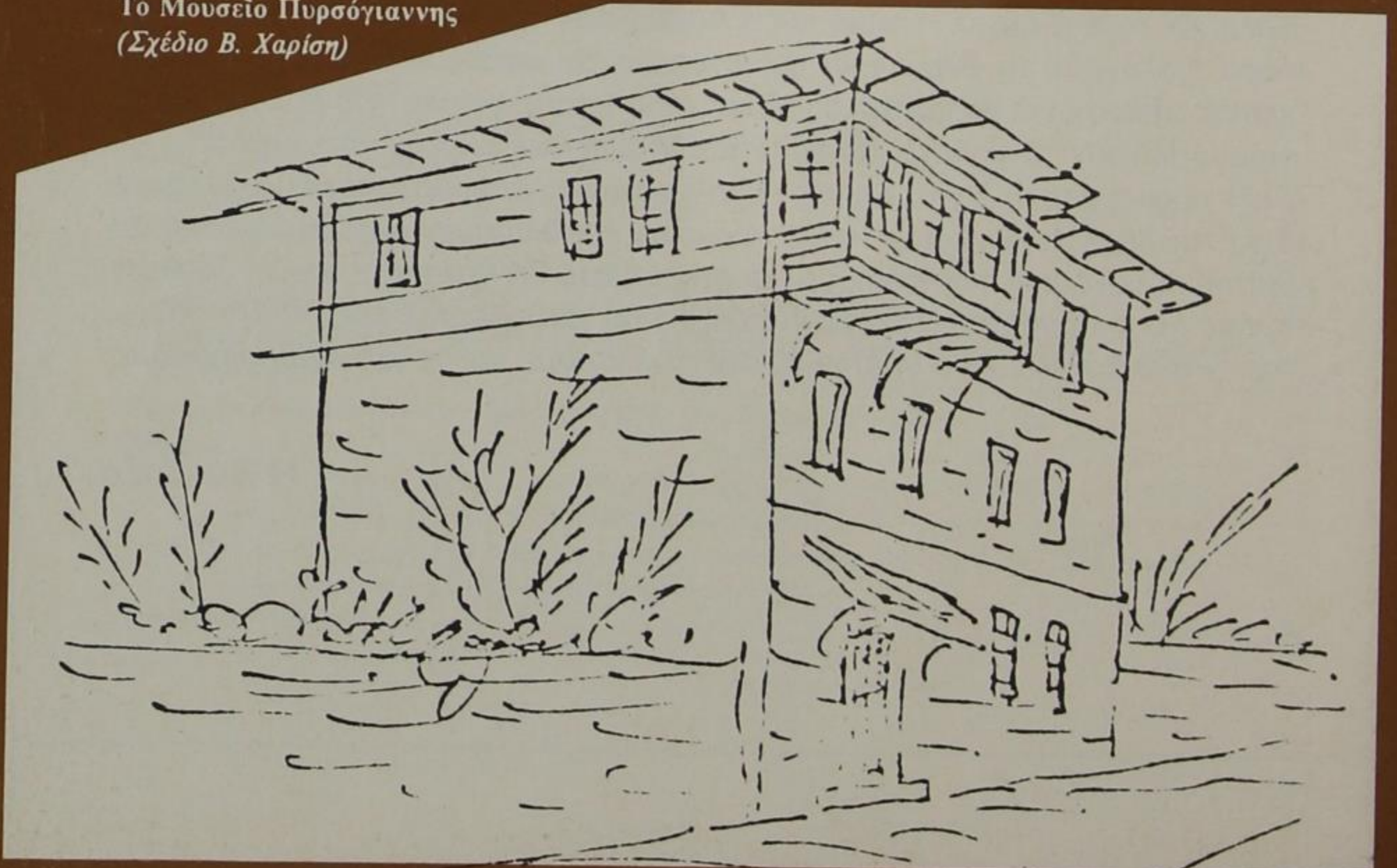
Ἡ Σύνταξη

Ξεκινήσαμε ...

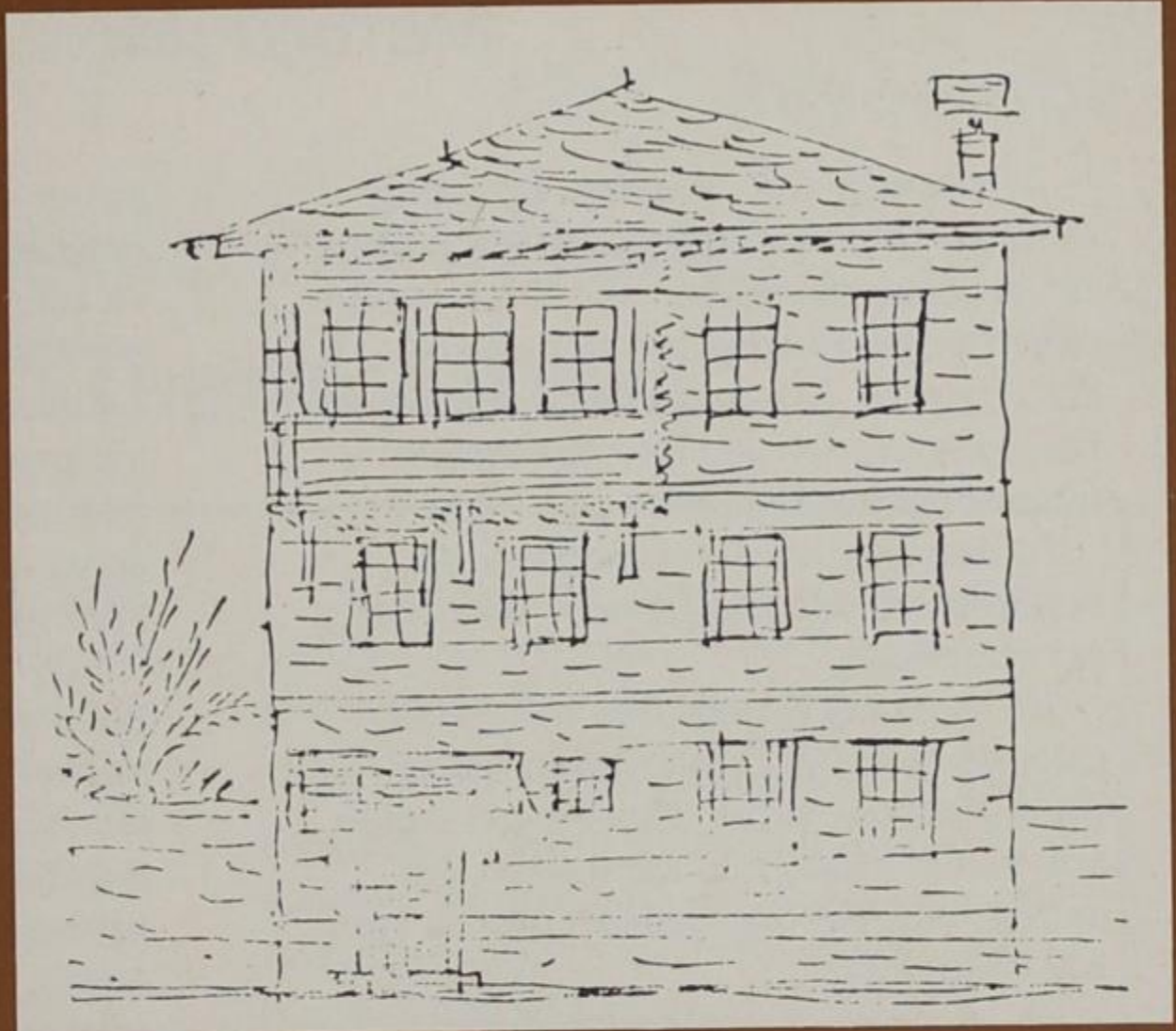
Τό Μουσείο λαϊκής ζωής καί τέχνης -είχαμε ξαναγράψει- θά τό φκιάσουμε γιατί μπορούμε καί τό θέλουμε. Τώρα είμαστε έτοιμοι. Σέ λίγες μέρες ξεκινάμε. Μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ χωριανοῦ μας Κώστα Φρόντζου, δημάρχου Ἰωαννίνων καί προέδρου τῆς Ε.Η.Μ. καί τήν ἀφιλοκερδή συνεργασία τοῦ ἀρχιτέκτονα Β. Χαρίση, τά σχέδια ὁλοκληρώθηκαν. Ἄς σπεύσουμε ὅλοι στό κάλεσμα τῆς ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗΣ πού πήρε τή μεγάλη ἀπόφαση γιά τό φκιάξιμο τοῦ Μουσείου. Μαστόροι παλιοί καί νέοι ἀνασκουμπωθεῖτε· νέοι τοῦ τόπου μας μαζέψτε τά μανίκια νά κουβαλήσουμε λάσπη καί πέτρες· φίλοι καί συγχωριανοί τῆς ξενιτιάς βοηθεῖστε ἀπλόχερα καί δυνατά. Τούτη τήν ἀνοιξη θά στηθεῖ τό πιό τρανό πανηγύρι δουλιᾶς πού γνώρισε τό χωριό μας. Σκοπός μας εἶναι τό Μουσείο νά ἀποτελέσει χῶρο ἔρευνας καί ἀφορμή γιά στοχασμό, σημασίας εὐρύτερης ἀπό αὐτή πού ὀρίζουν τά συγκεκριμένα ἱστορικά πλαίσια.

Ἡ Σύνταξη

Τό Μουσείο Πυρσόγιαννης
(Σχέδιο Β. Χαρίση)

Κύρια ὄψη τοῦ Μουσείου
(Σχέδιο Β. Χαρίση)

Ἐσωτερικό εἰσόδου τοῦ Μουσείου
(Σχέδιο Β. Χαρίση)

Μεταξύ μας.....

Ἡ σύνταξη τοῦ Αρμολοῖ δέ μίλησε ποτέ γιά τά οἰκονομικά προβλήματα καί τίς ἀντίξοες συνθήκες πού ἀντιμετωπίζει στήν τακτική ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ. Εἶναι γνωστό, ἄλλωστε, ὅτι οἱ συνδρομές τῶν ἀναγνωστῶν μας δέν καλύπτουν οὔτε τό μισό τῶν ἐξόδων μας.

Τά ὑπόλοιπα εἶναι προσωπική μας συμβολή καί δέν εἶχαμε ποτέ αὐταπάτες γιά ἀπόσβεση.

Τό Αρμολοῖ βγαίνει ἀπό ἀγάπη καί φροντίδα γιά τήν Πυρσόγιαννη καί τά γύρω Μαστοροχώρια. Εἴμαστε μιά παρέα ἀπό εἴκοσι ἄτομα πού ἔχουμε τό ἴδιο μεράκι, τήν ἴδια δημιουργική ἀγωνία γιά τόν τόπο μας.

Τό Αρμολοῖ, ἄς τό ξαναποῦμε, δημιουργήθηκε καί ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται χάρη στίς συνεχεῖς παροχές καί τή συλλογική ἐργασία τῆς ἐκδοτικῆς του ομάδας.

Αὐτή εἶναι ἡ ταυτότητα μας. Πράγματα καθαρά γιά ὅσους δέν «καταλαβαίνουν» καί γιά ὅσους ἐπιμένουν μέσα στή νοητική τους βραδύτητα, νά μᾶς παρερμηνεύουν.

Πρόκειται γιά διευκρίνηση μόνο ἄφορμή στάθηκαν κάποιες «ὑποδείξεις» καί «προσφορές» –τόν τελευταῖο καιρό– γιά οἰκονομική βοήθεια.

Εἰπώθηκαν κουβέντες ὅπως «...ἐντάξει ρέ παιδιά (προσοχή, ἔχει σημασία ἡ λέξη παιδιά) ὥραϊα τά μεράκια σας....., ὥραϊα ἡ δουλειά σας... ἀλλά βάλτε καμιά διαφήμιση νά καλύψετε τά ἐξοδα σας

κάντε καμιά αἴτηση γιά ἐπιχορήγηση....., διαθέτουμε τυπογραφεῖα καί μπορούμε νά σᾶς ἐνισχύσουμε...» καί μερικά παρόμοια.

Ποιοί εἶναι αὐτοί; Οἱ περισσότεροι γνωστοί γιά τίς μέχρι σήμερα ἄοκνες προσπάθειες τους νά μεταβάλουν τόν κοινωνικό μας χῶρο σέ περιβάλλον «ἐπιτήρησης».

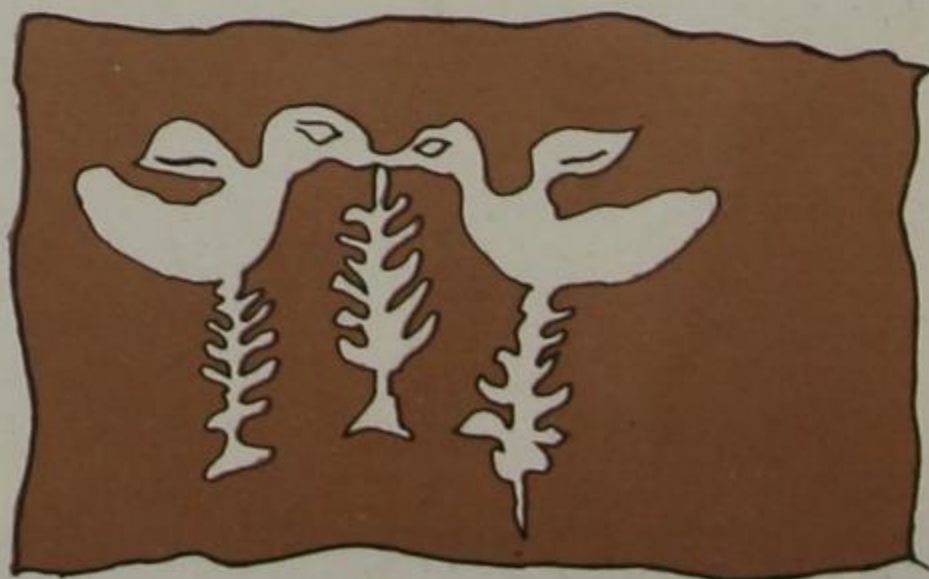
Κάποιες ἐφημερίδες, περιοδικά καί ἐκδοτικοί οἶκοι (μέ ὄνομα καί μαζική παραγωγή), πού κουμαντάρουν ἰδεολογικά τόν τόπο καί ἀναδεικνύουν πρόσωπα, μέ τό ἀζημίωτο φυσικά ἡ κάποια μαγαζιά τῆς Ἀθήνας (γκαλερί λαϊκῆς τέχνης) πού πουλοῦνε ἀντίκες γιατί γνωρίζουν καλά, ὅτι ὁ κόσμος τιμᾷ συνήθως αὐτό πού χάνει ἡ κάποιοι πανεπιστημιακοί «ἐρευνητές» πού συγκεντρώνουν ὑλικό (γιά τήν ἀκρίβεια οἱ φοιτητές τους) καί «συνθετικά» τό ἀποστεώνουν σέ ἐκδόσεις ρουτίνας.

Πράγματι, ἀρνηθήκαμε κάθε διαφήμιση καί μᾶς ἀποκάλεσαν ἀλαφροῖσκιωτους. Στήν ἐκδοτική «πιάτσα» δέ στέκεσαι εὐκολα στά πόδια σου, ἂν δέν ἀπλώσεις τό χέρι ζητιανεύοντας τά «ψίχουλα» κάποιων εἰδικῶν τῆς «προστασίας».

Αὐτά τά ψίχουλα εἶναι ἀρκετά νά σοῦ βουλώσουν τό στόμα (δηλαδή νά τό βουλώσεις ὁ ἑαυτός σου), καί νά τό γυρίσεις στό τσιάμικο.

Ἀλισβερίσι εἶναι αὐτό καί δίνεις ὅ,τι παίρνεις. Ὁ νοῶν, νοεῖτω.

Ἡ σύνταξη

Καλοκαίρι 1979

12-17 Αύγουςτου

Πολιτιστικές εκδηλώσεις στήν Πυρσόγιαννη

Ἡ ἐπιτυχία τῶν περσινῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων στήν Πυρσόγιαννη καθιέρωσε καί μονιμοποίησε τό θεσμό, ὅχι μόνο στήν ἐπαρχία μας ἀλλά καί στόν εὐρύτερο Ἡπειρωτικό χῶρο.

Στά πλαίσια αὐτῆς τῆς προοπτικῆς, ἡ δυναμική ποιότητα τῶν ἐκδηλώσεων δέν πρέπει νά ἐξανεμιστεῖ σέ τουριστική συνάντηση ἀλλά νά ἀποτελέσει χῶρο μελέτης τῆς πολιτιστικῆς μας φυσιογνωμίας.

Γι' αὐτό δεχόμαστε μέ θερμή τή συνεργασία ὅλων τῶν σχετικῶν ὀργανισμῶν, καθῶς καί ὁμάδων ἢ ἀτόμων πού ἐκδηλώνουν ἐνδιαφέρον γιά τό σκοπό αὐτό.

Ἡ διακήρυξη αὐτή τῶν «ἀνοιχτῶν πυλῶν» πιστεύουμε ὅτι θά βρεῖ ἀνταπόκριση ἀπό τήν πολιτεία.

Τό ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ὁ ΕΟΤ, ἡ νομαρχία Ἰωαννίνων πρέπει νά μᾶς συνδράμουν οἰκονομικά καί μάλιστα τώρα, ὅσο εἶναι καιρός, ὅσο ἀναπνέουν οἱ ἐνθουσιασμοί καί τά ὁράματα.

Ὁ χαρακτηρισμός «ἄθλος» γιά τή διοργάνωση καί τό παράτολμο οἰκονομικό ἄνοιγμα τῶν περσινῶν ἐκδηλώσεων ἀποτελεῖ κυριολεξία.

Ἡ πολιτεία ἔχει καθῆκον καί πρέπει νά μᾶς βοηθήσει.

Σκέψεις

Πολλά είναι τὰ προβλήματα πού ἔχουμε νά ἀντιμετωπίσουμε ξεκινώντας τήν προσπάθειά μας γιά τίς φετεινές πολιτιστικές ἐκδηλώσεις.

Μέ ἐπικεφαλῆς τήν **Προοδευτική Ἑνω-**
ση καί μέ τήν ἐνεργητική βοήθεια καί συμμετοχή τῆς Κοινότητας Πυρσογιάννης, τῶν Συνδέσμων Πυρσογιαννιτῶν Ἰωαννίνων καί Ἀθήνας, τοῦ περιοδικοῦ «**Αρμολοί**» καί ὅλων τῶν χωριανῶν, πρέπει νά ἔχουμε σά στόχο τά ἑξῆς:

- α) Πολιτιστική προσφορά στούς χωριανούς, ντόπιους καί παροικοῦντες καί στούς κατοίκους τῶν γύρω χωριῶν.
- β) Προσφορά στήν ἱστορία τοῦ τόπου καί συγκεκριμένα στή μελέτη καί ἀποκρυπτογράφησης της.
- γ) Προσπάθεια γιά εὐαισθητοποίηση τῶν παροικιῶν στά προβλήματα καί στίς ἀνάγκες τῶν χωριῶν μας.
- δ) Προσπάθεια γιά δυναμικότερη ἐπικοινωνία καί συνεργασία μέ τίς γειτονικές κοινότητες.

Ὅλα αὐτά πᾶνε μαζί, χωρίς κανένα νά ἔρχεται πρῶτο ἢ δεύτερο.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, τά μειονεκτήματα εἶναι πολλά· ὅπως ἡ ἔλλειψη ἔργων ὑποδομῆς, ἡ μεγάλη ἀπόσταση ἀπό τήν Ἀθήνα καί ἡ ἔλλειψη οἰκονομικῆς σὺμπαραστάσης.

Ἄν ὅμως λάβουμε ὑπόψη ὅτι τά μειονεκτήματα αὐτά ὑπῆρχαν ἀπό τήν πρώτη χρονιά καί ξεπεράστηκαν, τότε μπορούμε νά κλείσουμε μέ τήν ἑξῆς σκέψη:

Μέχρι τώρα πετύχαμε χάρη στό πείσμα καί στίς δυνατότητες ὅλων τῶν χωριανῶν μας.

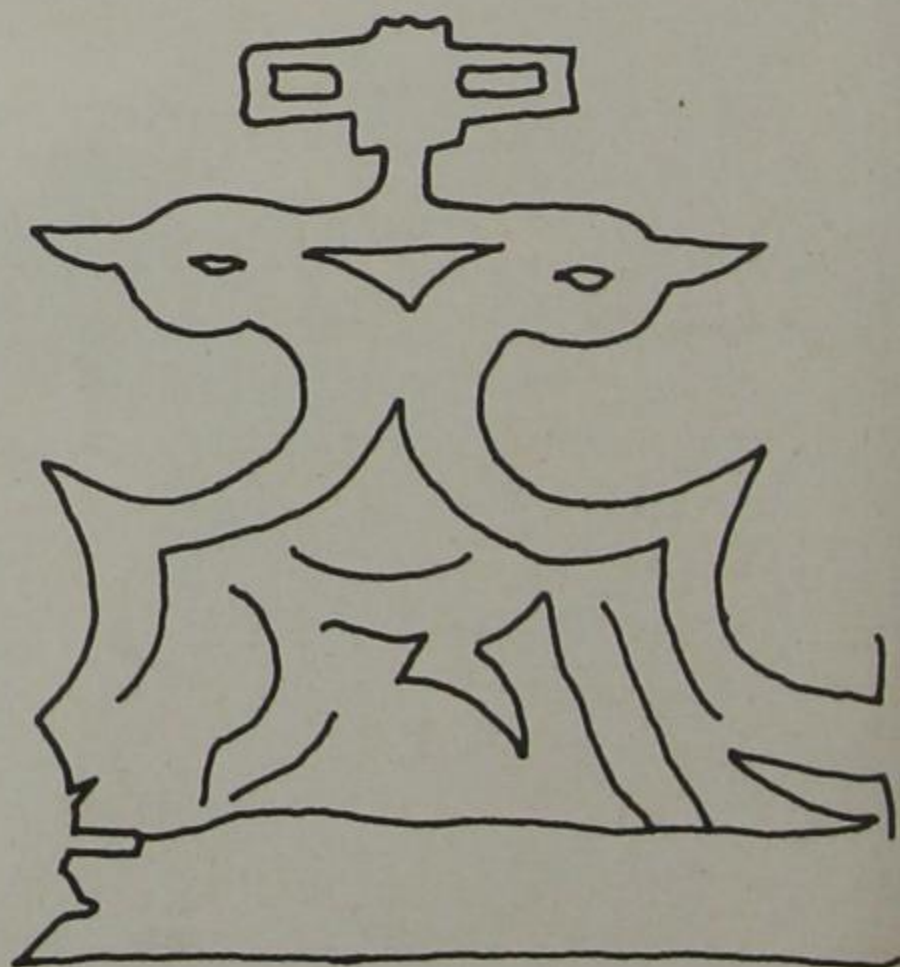
Τώρα ὑπάρχει ἄλλο ἓνα —ἀνεκτίμητο— συστατικό τῆς ἐπιτυχίας γιά τά χρόνια πού ἔρχονται. Ἡ **ἐμπειρία** τῆς πρώτης πετυχημένης διοργάνωσης.

Κι ἄς ἔχουμε κατά νοῦ ὅτι, ὅπως εἶναι σήμερα τὰ πράγματα ἀπό τή μεριά τῆς πολιτείας, ἐνδεχομένως νά στηριχτοῦμε ἀποκλειστικά καί μόνο στίς δυνάμεις μας. Νά σκεφτοῦμε λύσεις καί νά πασχίσουμε γιά τὰ πάντα μέ τήν πιό μεγάλη προσοχή καί τήν πιό μεγάλη ἔνταση. Γιατί ἀληθινή ἐπένδυση γιά μᾶς εἶναι ν' ἀσχολεῖσαι ὁ ἴδιος μέ τήν προκοπή σου.

Θά πρέπει ἀκόμα νά μάθουμε πῶς ἀγαπώντας τόν τόπο μας, δέ θά πεῖ ὅτι τόν βοηθοῦμε.

Ἐγκαταλείποντας τήν αὐταρέσκεια τῶν μικροδωρεῶν, θά πρέπει νά περάσουμε στό στάδιο τῆς προσπάθειας καί τῆς συνέπειας.

Εἶναι ἡ τελευταία εὐκαιρία νά ἀνοίξουμε τόν ὁρίζοντα τῆς ἐλπίδας καί νά σταματήσουμε τόν ἐπελαύνοντα θάνατο.

Πρόγραμμα έκδηλώσεων 12-17 Αύγουςτου 1979 στήν Πυρσόγιανη

Μέχρι στιγμής -χωρίς ν' αποκλειστούν καί άλλες έκδηλώσεις- προ-
γραμματίσαμε τίς παρακάτω:

1. Έκθεση μέ θέμα τά έργαλειά τών μαστόρων τής πέτρας. Θα έκτεθούν έργαλειά καί φωτογραφίες.
2. Αναπαράσταση από νέους καί παλιούς μαστόρους τοῦ παλιοῦ ἔθιμου «μπαξίσια ἤ μανδηλώματα». Πρόκειται γιά τή συνήθεια τών μαστόρων νά ὑποδέχονται μέ τραγούδια καί σκωπτικούς διαλόγους τά δῶρα τοῦ σπιτο-
νοικοκύρη καί τών συγγενῶν του.
3. Έκθεση μέ θέμα τά παλιά πυρσογιαννίτικα σπίτια. Θα έκτεθούν φωτο-
γραφίες καί σκίτσα τών σπιτιῶν πού σήμερα δέν ὑπάρχουν.
4. Έκθεση μέ πίνακες ζωγραφικῆς Πυρσογιαννιτῶν καί Ἑπειρωτῶν ζω-
γράφων.
5. Θεατρική παράσταση.
6. Τοπικό πανηγύρι.

Ἡ
συνδρομή
σας.

Καί κάτι πού ἀσφαλῶς ἐνδιαφέρει ὅλους. Ἡ ἐτήσια συνδρομή ἀπό 140 δρχ.
ἔγινε **250** δρχ.

Ἴσως φανεῖ κάπως ἀκριβή, ἀλλά ἂν σκεφτεῖ κανεῖς τίς ἀλλεπάλληλες αὐξή-
σεις τῆς τιμῆς τοῦ χαρτιοῦ, δέν μπορεῖ παρά νά τή δικαιολογήσει.

Διευκρινίζουμε πῶς τό περιοδικό μας **στηρίζεται** στή δική σας συνδρομή.

Ἑπενθυμίζουμε, ὅτι οἱ συνδρομές σας πρέπει νά στέλνονται στή διεύθυνση:

Θανάσης Παπαγεωργίου

Περιοδικό ΑΡΜΟΛΟΙ

Βασ. Κων/νου 42, ΛΑΡΙΣΑ

Γιά περισσότερες πληροφορίες τηλεφωνεῖστε στό 041-229321.

Πυρσογιααννίτικα παράθυρα

Ἡ λαϊκή ἀρχιτεκτονική τῆς Ἡπείρου ἀνήκει, ἀπό τήν πλευρά τῆς δομῆς καί τῆς μορφολογίας της, στόν κορμό τῆς βορειοελλαδικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀνεξάρτητα ἀπό ὀρισμένες ἰδιομορφίες πού παρουσιάζει. Αὐτό βέβαια συμβαίνει καί σέ ἄλλες περιοχές ὅπου τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά καθορίζουν μιά τοπική ἀρχιτεκτονική (Καστοριά, Βέροια, Σιάτιστα, Ἀμπελάκια, Πήλιο, Μυτιλήνη, Θράκη κτλ.). Τά ὑλικά τῆς δομῆς εἶναι τά ἴδια: ἡ πέτρα καί τό ξύλο, μέ τή διαφορά ὅτι στήν Ἡπειρο ἡ πέτρα κυριαρχεῖ γιατί ἀφθονεῖ στήν περιοχή. Γεωλογικά, τά πετρώματα τῆς Ἡπείρου εἶναι σχιστολιθικά σέ μεγάλο βαθμό καί εἶναι εὐκολή ἡ ἐξόρυξή τους. Ἡ προμήθεια τοῦ ξύλου γίνεται ἀπό τά δάση τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης ἢ τοῦ Ζαγορίου (πού φτάνουν μέχρι τό Περτούλι, σέ ἔκταση 350.000 στρεμμάτων περίπου).

Παράθυρο ἀπό τό Μπατσκέικο σπίτι (19ος αἰώνας).

Τό βορινό παράθυρο, πουλάκι μου άνδρομάχη, κλειστο καλά γιατί θά μου κρυώσεις ...

(απόσπασμα από γράμμα πυρσογιαννίτη μάστορα στη γυναίκα του).

Μικρό άνοιγμα ύπογείου στό σπίτι του Καρακώστα (1859).

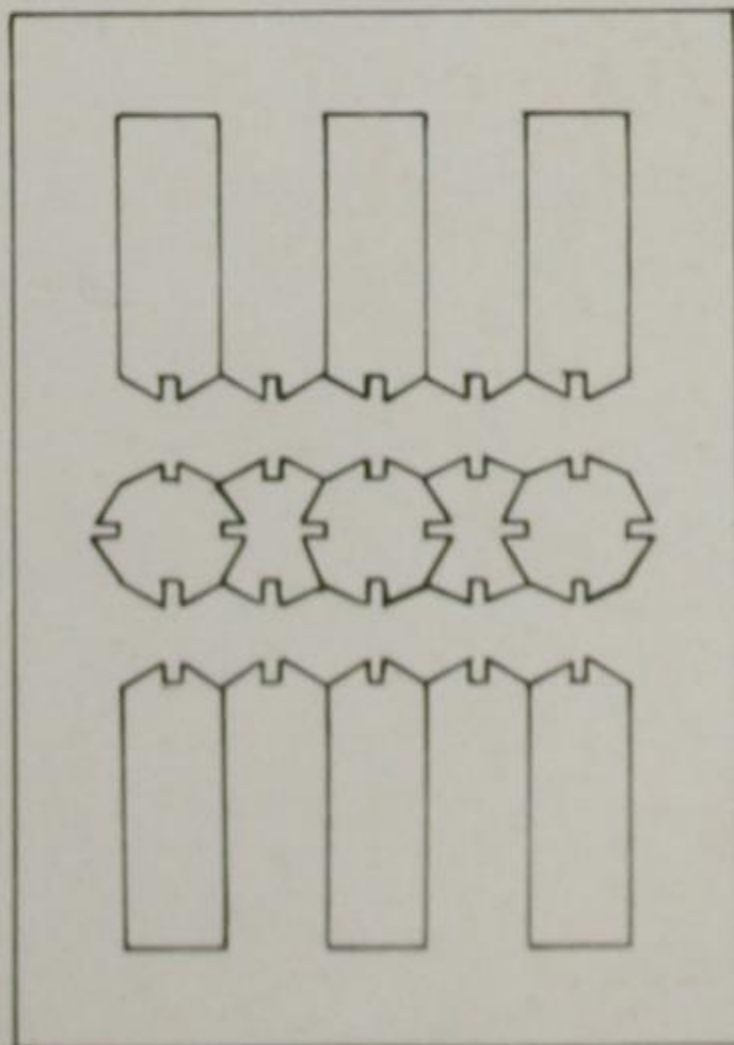
Χαρακτηριστικά στοιχεία του πυρσογιαννίτικου σπιτιού.

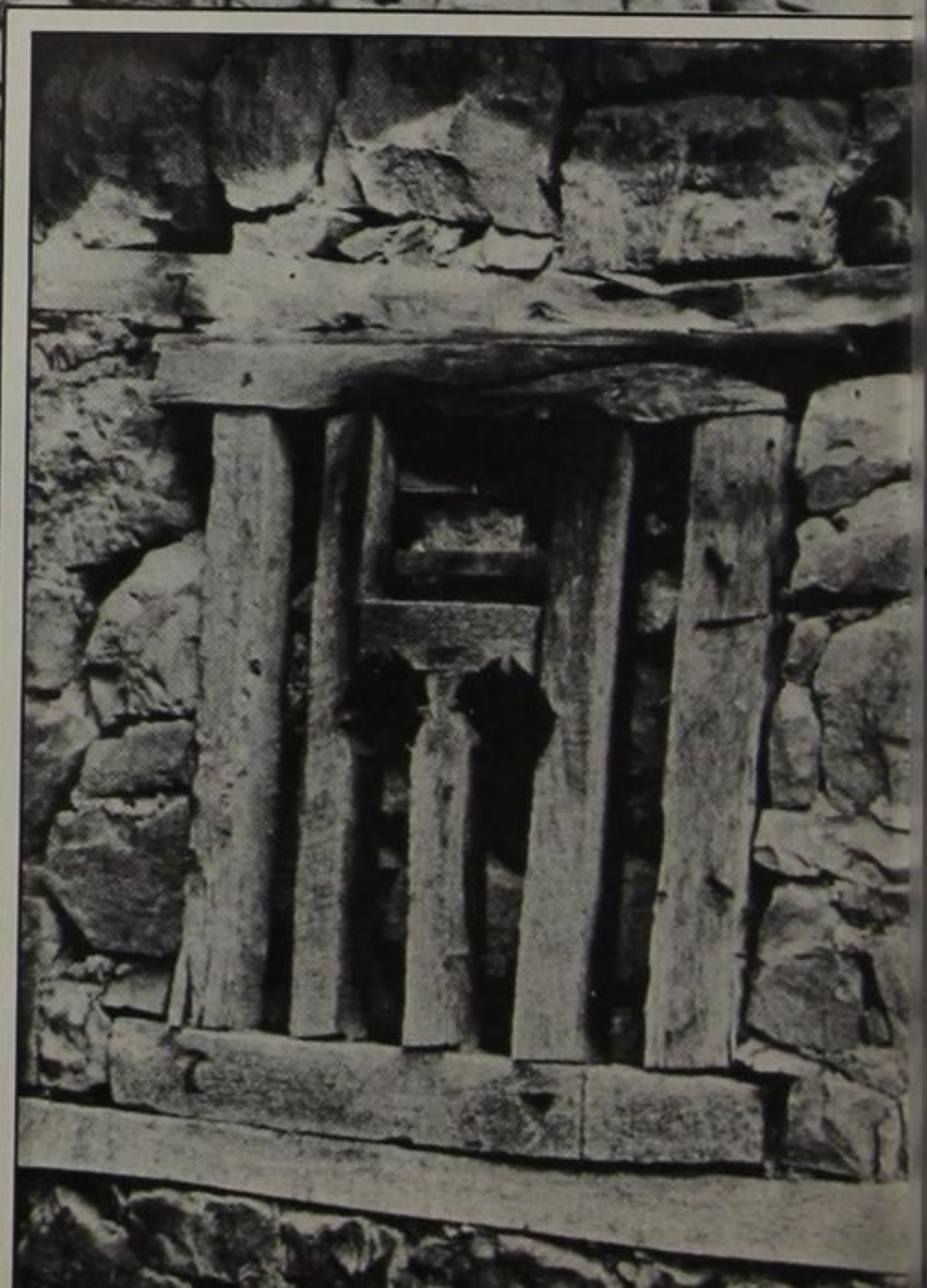
Τό παλιό ήπειρώτικο σπίτι (18ος αιώνας) έχει καθαρά άμυντικό χαρακτήρα. Ή μιά καί μοναδική είσοδος στόν κύριο όγκο του όφείλεται σέ λόγους προστασίας τών κατοίκων του. Ή τοποθέτηση τής εισόδου μέσα από τόν κύριο όγκο του σπιτιού (πρός τήν αύλή καί τό υπόλοιπο σπίτι) είναι θεληματική καί όχι τυχαία. Τό γεγονός ότι συναντάται στίς λίγες κατασκευές τής παλιάς Πυρσόγιαννης πού σώθηκαν ώς τόν τελευταίο πόλεμο (Παγναίικο σπίτι, Σουρλέικα ή Κυρά-Μάνας) δικαιολογείται από τίς ειδικές συνθήκες τής έποχής.

Πράγματι, κάτι πού ένισχύει τήν άποψη αύτή είναι οί πολεμίστρες στήν κύρια είσοδο του σπιτιού. Πρόκειται γιά μικρά άνοιγματα μέ έξωτερικές διαστάσεις 5 επί 30 έκατοστά, σχεδόν άθέατα από τήν αύλή. Έσωτερικά, τό άνοιγμα μεγαλώνει τόσο, πού άρκοϋσε σέ έναν άνθρω-

Καινούριο παράθυρο από τό κιόσκι στήν διασταύρωση τής έθνικης όδου προς τήν Πυρσόγιαννη.

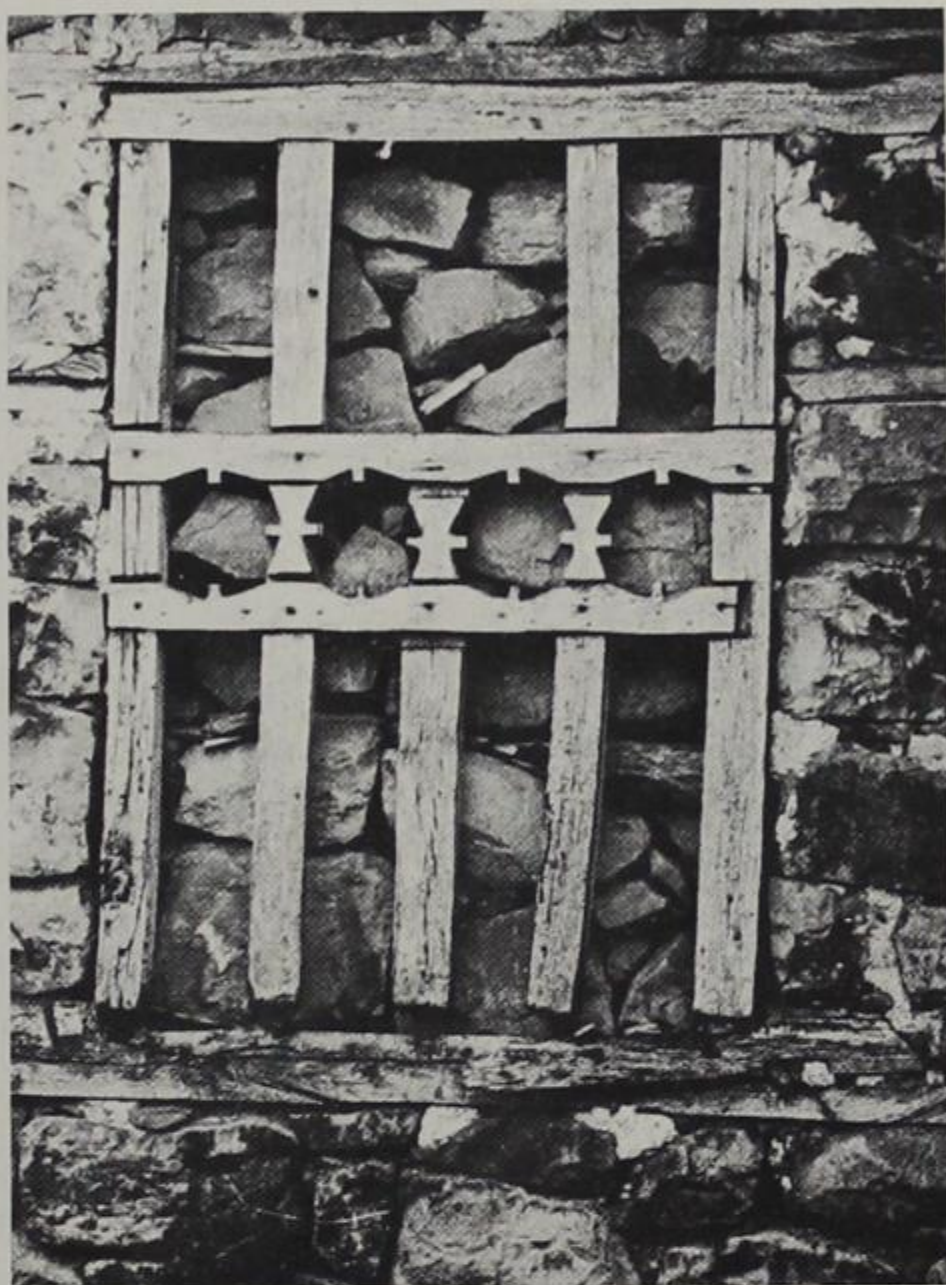
Τό σχέδιο έκανε ό Θανάσης Παπαγεωργίου.

Παράθυρο στο σπίτι του Καρακώστα (1859).

Παράθυρο στο Ζατσάδικο (Γ. Ἀλεξίου) σπίτι (19ος αιώνας).

Παράθυρο από τό Παπαδημητρείκο σπίτι (1869), μέ ξύλινο καφασωτό.

Τοιχοποιία καί παλιό παράθυρο ἀπό τό Τσουβαλάδικο σπίτι (18ος αἰώνας).

πο νά ἐποπτεύει καί φυσικά νά ἀμύνεται μέ τό ὄπλο του.

Πολεμίστρες συναντοῦμε δεξιά καί ἀριστερά τῆς τοιχοποιίας καί σπάνια πάνω ἀπό τήν εἴσοδο. Στό παλιό Σουρλέικο σπίτι ὑπῆρχε ἓνα ἄνοιγμα (ζεματίστρα) πάνω ἀπό τήν εἴσοδο, ἀπ' ὅπου ἔριχναν καυτό λάδι ἢ βραστό νερό. Ἡ μοναδική πολεμίστρα πού ἀκόμη σώζεται, καί μάλιστα σέ καλή κατάσταση, βρίσκεται στό Γκουντέικο σπίτι (ἔτος κατασκευῆς 1856). Τά ὑπόγεια (κατώγια) φωτίζονται ἀπό μικρότερα ἄνοιγματα (φεγγίτες)· ἐξωτερικά βλέπουμε μίαν ὀριζόντια σχισμή πλαισιωμένη συνήθως ἀπό ξύλο, πού διευρύνεται στό μέσα μέρος τοῦ τοίχου.

Τά παράθυρα ἀπουσιάζουν ἀπό τήν κύρια εἴσοδο, γεγονός πού ἐνισχύει τόν ἀμυντικό χαρακτήρα τῶν κατασκευῶν σέ ὅλο τό 18ο αἰώνα καί στό πρῶτο μισό τοῦ 19ου. Γενικά, ὅλα τά παράθυρα ἔχουν μείωση τοῦ πλάτους τους πρός τά ἔξω. Αὐτό δημιουργεῖ μίαν ἐνδιάμεση βαθμίδα φωτισμοῦ ἀνάμεσα στό σκοῦρο τοῖχο καί τή θέα. Σίγουρα ὅμως γίνεται γιά μεγαλύτερη ἀσφάλεια τοῦ σπιτιοῦ καί διατηρεῖ πάντα τόν ἀμυντικό χα-

Παράθυρα από τό Ζγολομπάδικο σπίτι (19ος αιώνας) μέ ξύλινα καφασωτά.

ρακτήρα, τόσο στούς επιδρομείς (ληστές, τουρκάλβανικά αποσπάσματα), όσο και στό βαρύ κλίμα τής Ἡπείρου.

Θά προσέξουμε ὅτι ὁ ἀμυντικός χαρακτήρας τῶν κατασκευῶν στά Μαστοροχώρια τής Κόνιτσας συνεχίζεται ὡς τό 1850 περίπου. Πρόκειται γιά ἰδιομορφία τής περιοχῆς καί ὀφείλεται στό γεωγραφικό γειτόνεμα μέ τήν Ἀλβανία. Ἡ προνομιακή μεταχείριση τῶν Τουρκαλβανῶν ἀπό τήν ὀθωμανική διοίκηση δημιουργεῖ ἀνασφάλεια καί διαρκή κίνδυνο γιά τίς βόρειες περιοχές τής Ἡπείρου.

Οἱ Τουρκαλβανοί λυμαίνονται σκληρά τήν περιοχή καί σέ κάθε κρίση τής Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας προβάλλουν αὐτονομιστικά αἰτήματα καί ἀγνοοῦν τίς διαταγές τής Πύλης. Τά ὀθωμανικά στρατεύματα δέν κατόρθωναν νά διεισδύσουν παρά μέ ἐπιφύλαξη καί ὑποψία στά μέρη ἐκεῖνα. Τά Μαστοροχώρια τής Κόνιτσας δεινοπάθησαν σέ ὅλη τή διάρκεια τής τουρκοκρατίας ἀπό τίς ληστρικές ἐπιδρομές καί τίς ἑκτακτες φορολογίες τῶν Τουρκαλβανῶν.

«Διά τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ γράμματος δηλοποιοῦμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι (προεστώτες τής ἐπαρχίας Κονίτσης) ὅτι εἰς τούς προτητερινούς ἀπερασμένους χρόνους ὅπου ἦτον εἰς ἀνυποταγήν τά μέρη ταῦτα, διά νά ἔτρεξαν πολλές καταχρήσεις, μεγάλα ἔξοδα καί πολλοί χαλασμοί εἰς τό βιλαέτι μας καί ἐπειδὴ δέν ἤχαμεν προλάβει νά ἡμεθα ἡνωμένοι καί ἐν σῶμα δέν ἠμπόρεσε νά γίνη καμμία ἀπάντησις εἰς τά εἰρημένα δεινά ... 1834 Ἰουνίου 9».

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ - Ε. ΣΟΥΡΛΑ (ἀρχεῖο Γιάννη Σούρλα).

Τό παραπάνω ἀπόσπασμα ἀπό τήν ἀπόφαση τῶν προεστῶν τής ἐπαρχίας Κονίτσης ἀποδεικνύει τό μέγεθος τής ἀναρχίας πού ἐπικρατεῖ στήν περιοχή.

Αὐστριακός διπλωμάτης τής ἐποχῆς παρατηρεῖ ὅτι οἱ Τουρκαλβανοί «ἐμυκτήριζον κάθε νόμο καί τάξι» καί ὁ βεζίρ Μεχμέτ Ρεσίτ Πασάς μέ ἐπιστολή στούς προεστούς τοῦ Καζά Κονίτσης ὑπόσχεται «νά ἐκτελεῖ γλυκυτέραν διοίκησιν».